

Prof. Dr. Cevat HEYET

TDK Şeref Üyesi (1996), Türklük Bilimci/Türkolog Prof. Dr. Cevat Heyet (ülkesi İran'daki tam adı; Müctehid Mirze Eli Oğlu Cavad Hey'et), 12 Haziran 2014 Salı günü, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'deki Gümrük Hastanesinde hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, 15 Ağustos 2014 Cuma günü Azerbaycan Millî İlimler Akademisi merkez binası konferans salonunda düzenlenen devlet töreninin ardından, Bakü'deki Fahri Hıyaban/Ünlüler Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Rahmetli Heyet, 24.5.1925 tarihinde Tebriz'de doğdu. Babası Mirza Ali Bey, ünlü bir bilgin ve hukukçu olup İran'da Başsavcılık, Temyiz Mahkemesi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı yapmıştır. Annesi Masume Hanım'dır.

İlk ve orta öğrenimini, babasının görev yeri değişikliği sebebiyle Hamedan, Tebriz ve Tahran'daki okullarda yaptı. Tahran Askerî Lisesini bitirdi (1941). Tahran Üniversitesi Tıp Fakültesinde iki yıl okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde tıp öğrenimini sürdürerek 1946 yılında doktor oldu. Aynı fakültede cerrahi ihtisas eğitimini takip etti (1946-

1949). Paris Üniversitesi Tıp Fakültesinde cerrahi ihtisasını tamamlayarak (1952), bir süre Paris Salpetriere Hastanesi Cerrahi Bölümünde operatör olarak çalıştı. İran'a dönüşünde Tahran İşçi Hastanesinde çok sayıda ameliyata girdi (1953-1960). Ediyeye ve Şehrebani Hastanelerinde Başoperatörlük yaptı. 1988'den itibaren Azad İslam Üniversitesi Cerrahi Bölüm Başkanlığı görevinde bulundu. Doktorluğunda büyük başarılarla imza attı. İran'da ilk açık kalp ameliyatını gerçekleştirdi (1961). İlk kalp kapakçığı değiştirme, böbrek nakli, köpekten köpeğe kalp nakli ameliyatlarını yaparak (1969) ünlendi. Bu başarılarından dolayı Paris Cerrahi Akademisine üye kabul edildi (1983). Tıp makaleleri İngilizce ve Fransızca yayımlandı. Uluslararası tıp kongrelerinde İran'ı temsil etti. Tahran'da 1964-1976 yılları arasında *Dâniş-i Pezeşki* adlı bir tıp dergisi de çıkardı. Tıp fakültesinde okutulan üç ders kitabı yazdı.

Dr. Heyet, İran'ın tıp alanında en önemli doktorlarından, operatörlerinden biri olmanın yanında hiçbir zaman soyunu, Azerbaycan Türklüğünü unutmadı. Babası ve kardeşi Firuz Heyet'le birlikte İran-Türkiye Dostluk ve Kültür Cemiyetini kurdu (1956). Prof. Dr. Hamit Nutkî ile İran'da Türkolojinin temellerini attı (1961). İran'da yaşayan Türklerin dil, edebiyat ve kültürlerini yaşatmak amacıyla 1979 yılında itibaren Tahran'da Türkçe-

Farsça *Varlık* dergisini çıkarmaya başladı. Kazancının bir bölümünü dergiye harcadı. Azerbaycan edebiyat tarihini araştırmaya önem verdi. Bu konudaki 38 makaleden oluşan ilk araştırması *Varlık* dergisinde yayımlandı (1979-1983). Oğuzlar ve Dede Korkut konularındaki araştırmalarını da kendi dergisinde bastırıldı. Üç ayda bir Farsça ve Azerbaycan Türkçesiyle yayımlanan *Varlık*, Muhammed Rıza Heyet'in Yazı İşleri Müdürlüğünde yayımını sürdürmektedir. Merhumun diğer bir hizmeti de 1953 yılında Tahran Büyükelçimiz Korkmaz Haktanır'la birlikte Tahran'da Türk Kültür Merkezini açması ve Türkiye'ye öğrenci gönderilmesine katkıda bulunmasıdır.

Dr. Heyet; İran, Azerbaycan, Türkiye, ABD ve Kanada'da çok sayıda ödülle onurlandırıldı. Kalp ameliyatları dolayısıyla İran'da aldığı "Birinci Dereceden Çalışma Ordeni/Nişanı" gibi. Birçok üniversite tarafından fahri doktor, fahri profesör unvanları verildi. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünce 1997 yılında verilen fahri doktor unvanı bunlardan sadece biridir. Azerbaycan Yazıcılar Birliğinin Ahundov Ödülü (1991), Dede Korkut Araştırmaları Vakfının Memmed Araz Ödülü (1994) övündüğü ödüller arasındadır. Uluslararası Cerrahlar Derneği Yönetim Kurulu, Paris Uluslararası Cerrahlar Akademisi, AMEA Edebiyat Enstitüsü İlmî Şura ve Azerbaycan Yazıcılar Birliği üyesiydi.

TDK Bilim Kurulunun 8 Haziran 1996 tarihindeki toplantısında Şeref Üyesi seçilen, bazı Türk Dili Kongrelerine katılan Dr. Heyet'in TDK yayınları arasında iki kitabı bulunmaktadır:

1. *İki Dilin Karşılaştırılması (Mukayesetü'l-Lugateyn)*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2003, 154 s., TDK Yayınları: 824.

2. *Türk Dilinin ve Lehçelerinin Tarihi Seyri*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2008, 433 s., TDK Yayınları: 937.

Farsça üç ciltlik tıp ders kitabının dışında, İran ve Azerbaycan'da basılan Türk dili ve edebiyatıyla ilgili inceleme ve araştırma türündeki kitapları ilk baskı yıllarına göre şunlardır: *Tarihçeye Torke-ye Azeri* (Tahran 1979), *Azerbaycan Edebiyatı Tarihine Bir Bakış I-II* (Tahran 1980, Bakü 1990), *Mukayesetü'l-Lugateyn* (Tahran 1984), *Tarih-i Zeban ve Lehçehâ-yi Türkî* (Tahran 1987), *Türklerin Tarih ve Ferhengine/Medeniyetine Bir Bakış* (Tahran 1987, Bakü 1993), *Azerbaycan Şifahi Halk Edebiyatı* (Tahran 1988, Bakü 1990), *Edebiyatşinaslık* (Tahran 1996).

Hayatı, eserleri, makaleler bibliyografyası, fotoğraf ve öğrenim-ödüller belgeleri hakkında en geniş bilgi Murat Küçük'ün TDK *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat* dergisinde yayımlanan makalesinde (S 15, Bahar 2003, s. 11-44.) yer almaktadır.

Evli olup beş kız babasıydı. Büyük kızı doktor Mehin Hanım Türkiye'de yaşamaktadır.

Dr. Heyet, Türkoloji dünyasına kitaplarının yanı sıra *Varlık* dergisi külliyatı gibi bir hazine bıraktı. Mekânı cennet olsun!

Nail TAN